

DECIZIE nr. 4/22
din 24 noiembrie 2017

Cu privire la aprobarea Programului raional
privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021

În conformitate cu prevederile art. 43 al Legii nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, cu modificările și completările ulterioare, Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995, cu modificările ulterioare, Legii nr. 1402-XII din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mintală, cu modificările și completările ulterioare, Hotărîrii Guvernului nr. 337 din 26.05.2017 „Pentru aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia”, avînd în vedere avizele comisiilor consultative de sănătate, Consiliul raional DECIDE:

1. Se aprobă:
 - Programul raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021, conform anexei nr. 1;
 - Planul de acțiuni pentru implementarea Programului raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021, conform anexei nr. 2.
2. Instituțiile medico-sanitare publice fondate de Consiliul raional Strășeni, vor asigura, în limitele competențelor atribuite, implementarea Programului raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021.
3. Instituția medico-sanitară publică Centrul de sănătate Strășeni:
 - va coordona și monitoriza implementarea Programului raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021.
 - va raporta anual, Consiliului raional despre executarea Programului raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021.
4. Finanțarea acțiunilor prevăzute în Programul raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021 se va efectua din contul și în limitele mijloacelor bugetului raional, precum și din alte surse, conform legislației.
5. Se desemnează responsabil de controlul asupra executării prevederilor prezentei decizii vicepreședintele raionului (E. Harcenco).

Președinte al ședinței

Contrasemnat:

Secretar al Consiliului raional

Sergiu BOTNARU

Nina RUSU

**Programul raional
privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021**

I. Dispoziții generale

1. Organizația Mondială a Sănătății definește sănătatea mintală ca o stare de bunăstare emoțională și socială, în care o persoană realizează abilitățile sale, poate face față tensiunilor normale ale vieții, poate lucra productiv și este capabilă să facă o intervenție în comunitatea sa.

2. Bunăstarea mintală este recunoscută ca o componentă importantă a calității vieții. Pentru indivizi, sănătatea mintală este o resursă indispensabilă atingerii potențialului intelectual și emoțional, descoperirii și îndeplinirii rolurilor din viața socială, școlară și la locul de muncă. Pentru societate, o bună sănătate mintală a cetățenilor contribuie la prosperitate, solidaritate și justiție socială.

3. Sănătatea mintală și bunăstarea mintală este un drept al fiecărui cetățean al Republicii Moldova. Statul garantează tuturor cetățenilor fără discriminare pe criterii de gen, naționalitate, vârstă, religie, statut social sau dizabilitate, accesibilitatea la cele mai înalte standarde de viață și sănătate, inclusiv sănătate mintală.

4. Republica Moldova, stat cu aspirații pro-europene și democratice, prin aderarea la convențiile internaționale privitor la respectarea drepturilor omului și a demnității umane a demonstrat că acordă un interes deosebit bunăstării fizice și psihice a cetățenilor.

5. Promovarea standardelor internaționale și a bunelor practici în sănătatea mintală, dovedită prin semnarea Declarației de la Helsinki, privind sănătatea mintală în 2005, ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2010, adoptarea Planului European de Acțiune în Sănătate Mintală, creează premise pentru ameliorarea situației privind maladiile mintale și creșterea bunăstării mintale în Republica Moldova.

6. Adoptarea Declarației europene cu privire la sănătatea copiilor și tinerilor cu dizabilități intelectuale și a familiilor lor „O sănătate mai bună, o viață mai bună: copiii și tinerii cu dizabilități intelectuale și familiile lor”, modifică percepția și abordarea conceptuală a problemelor de sănătate mintală și deficiențelor intelectuale la copii, focalizând atenția pentru bunăstarea tinerei generații.

7. Problemele de sănătate mintală sunt întâlnite în toate țările lumii și afectează diferite categorii de persoane, indiferent de vârstă, sex, statut social sau mediu de reședință.

8. Conform Comitetului Regional European al Organizației Mondiale a Sănătății (sesiunea a 63-a), sănătatea mintală și maladiile mintale sunt printre cele mai semnificative provocări ale sănătății publice. Aproximativ o pătrime din populație suferă din cauza maladiilor psihice pe parcursul unui an și doar 50% primesc ajutor profesionist, însă departe de unul adecvat problemelor.

9. Potrivit Raportului Organizației Mondiale a Sănătății, prezentat în cadrul celei de-a 65-a Asamblée Mondiale a Sănătății din mai 2012 „Povara globală a tulburărilor mintale și necesitatea unui răspuns cuprinzător, coordonat al sectoarelor de sănătate și social la nivel de țară”, aproximativ 300 milioane de persoane în lume suferă de tulburări mintale și de comportament. Povara prin maladii mintale și de comportament este de 13% la nivel mondial. Riscul morții premature este cu 40-60% mai mare la persoanele ce suferă de maladii mintale, iar pierderile economice globale datorate maladiilor mintale în următorii 20 de ani fiind estimate la 16 trilioane dolari SUA.

10. În toată lumea, 121 de milioane de persoane suferă de depresie, dintre care femeile de două ori mai frecvent decât bărbații, 70 de milioane - de probleme legate de consumul de alcool, 50 de milioane au epilepsie, 45 de milioane - de schizofrenie și 37 de milioane - de demență.

11. Povara tulburărilor psihice a fost estimată la 11% în 1999 și se crede că aceasta va ajunge la 15% până în 2020. Dacă nu vor fi luate măsurile corespunzătoare, se așteaptă ca depresia să fie cea mai des întâlnită cauză de boală în țările dezvoltate. Aproximativ jumătate din maladiile mintale debutează înainte de vârsta de 14 ani. Intervenții cost-eficiente există, dar mai puțin de 1% din bugetul pentru sănătatea mintală se cheltuie pentru profilaxie.

12. În prezent, în țările UE, aproximativ 58000 persoane decedază anual prin sinucidere, ceea ce reprezintă un număr mai mare decât cel determinat de accidente rutiere, crimă sau HIV/

SIDA. Țările cu cea mai mare rată de suicid din lume se află în regiunea europeană. Rata anuală de suicid în aceste state este de 13,9 la 100 000 populație. Șomajul, datoriile financiare și inechitatea socială sunt factori de risc pentru apariția depresiei asociată cu suicid.

13. Îmbătrânirea populației crește prevalența demenței, în mod constant, cu 5% la persoane de peste 65 ani și 20% la persoane peste vârsta de 80 ani. Aproximativ 25% din locuitorii Marii Britanii au o problemă de sănătate mintală în timpul vieții, iar în SUA se înregistrează cea mai mare incidență de persoane diagnosticate cu probleme de sănătate mintală.

14. Țările în curs de dezvoltare, având servicii de sănătate mintală mai puțin evolute, prezintă riscul să înregistreze cele mai mari creșteri ale numărului disfuncțiilor mintale. Potrivit datelor Organizației Mondiale a Sănătății, unul din cinci copii are o problemă de sănătate mintală, iar două treimi dintre ei nu primesc ajutorul de care au nevoie. De asemenea, studiile de specialitate arată că de la 50% până la 75% dintre copiii de vârstă preșcolară cu probleme de comportament continuă să manifeste aceste probleme și după vârsta de șase ani. Intervenția timpurie pentru depistarea și tratamentul copiilor cu probleme de sănătate mintală crește eficiența acestuia, ceea ce duce la scăderea incidenței tulburărilor de sănătate mintală la vârste adulte.

15. Problemele de conduită și de comportament din copilărie implică cheltuieli pentru sistemele social, educațional, penal-corecțional și judiciar. Alte costuri indirecte vizează modul în care societatea tratează persoanele cu dizabilități și boli mintale.

16. Problemele de sănătate mintală afectează milioane de persoane și, netratate, creează un enorm val de suferință, dizabilitate și pierderi economice, reprezentând o povară pentru sistemele social, educațional, juridic și medical. În pofida opțiunilor de tratament și evoluției pozitive în îngrijirile psihiatrice, persoanele cu sănătate mintală deficitară sau dizabilități încă întâmpină probleme de excludere socială, stigmatizare, discriminare și nerespectare a demnității persoanele și a drepturilor fundamentale, ceea ce constituie o provocare pentru valorile fundamentale umane.

17. Aproximativ 9 din 10 persoane afectate de maladii mintale se confruntă cu fenomenul stigmatizării și discriminării, iar 7 din 10 consideră că aceste fenomene îi împiedică să-și realizeze în deplină măsură viața.

18. Maladiile mintale constituie 36,1% din cauzele care duc la dizabilitate în regiunea europeană. Pentru tulburările mintale se alocă până la 44% din fondurile serviciilor sociale și de pensii în Danemarca, 43% în Finlanda, 37% în România și 25% în Republica Moldova.

19. Pagubele cauzate de sănătatea mintală deficitară în UE se estimează la aproximativ 3-4% din produsul intern brut, în principal prin pierderea productivității. Bolile mintale sunt principala cauză a pensionării timpurii și a pensionării pentru incapacitate de muncă.

20. La persoanele afectate de maladii mintale speranța de viață este cu până la 20 ani mai mică decât la populația generală. Factorul principal este ponderea mare a maladiilor cronice concomitente (maladii cardio-vasculare, cancer și diabet) și accesul redus la servicii calitative. Sănătatea mintală este strâns corelată cu condițiile socioeconomice de viață ale persoanelor. Factori ca sărăcia, șomajul, condițiile nefavorabile de muncă și de trai, precaritatea procesului educațional reduc bunăstarea și semnificativ cresc riscul apariției maladiilor mintale.

21. Viziunile asupra metodelor de tratament a tulburărilor de comportament și mintale au evoluat mult în ultimele decenii ale secolului XX-lea pe măsură ce filozofia îngrijirii bolnavului psihic s-a distanțat de sistemul instituțional de îngrijire.

22. Integrarea serviciilor de sănătate mintală în asistența medicală primară a fost considerată o alternativă mai umană și mai avantajoasă din punct de vedere economic față de metodele vechi de tratament ale bolnavilor psihici. Anume această viziune recunoaște comunitatea ca fiind mediul în care oamenii trăiesc și muncesc, aici se află sistemele lor de suport social, respectiv, iau naștere și se manifestă tulburările afective, cognitive și de comportament. Din această perspectivă, îngrijirea instituțională este cea mai puțin recomandabilă, din mai multe variante posibile, recurgându-se la ea doar în cazul în care alte opțiuni sunt nepotrivite. Psihiatria modernă este orientată prioritar spre sisteme de îngrijire și servicii bazate pe criterii de cost-eficiență, în care spitalul de psihiatrie și medicul psihiatru încetează să mai fie punctele-cheie.

23. Principiile Declarației de la Alma-Ata (1978) referitor la asistența medicală primară, rămân a fi pilonii de bază în procesul de îmbunătățire a sănătății la nivel mondial. Promovând importanța asistenței medicale primare, în Raportul Organizației Mondiale a Sănătății din 2008 se accentuează că aceasta este foarte importantă acum, mai mult ca oricând.

24. În Strategia "Sănătate 2020": un cadrul european de politici pentru susținerea acțiunilor vizând sănătatea și bunăstarea populației, Organizația Mondială a Sănătății menține abordarea asistenței medicale primare drept o temelie a sistemelor de sănătate din secolul XXI-lea. Asistența medicală primară poate face față necesităților zilei de azi prin stimularea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea și fortificarea parteneriatelor, precum și prin încurajarea persoanelor de a participa prin noi modalități la propriul tratament și a-și îngriji mai bine sănătatea.

25. Pe plan internațional se pune accent pe dezvoltarea serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate, centrate pe nevoile pacientului. Acestea includ servicii de reabilitare, programe cu abatere de la sistemul tradițional al spitalelor, echipe ambulatorii, servicii terapeutice supravegheate, servicii de ajutor la domiciliu și servicii comunitare pentru copii, adolescenți și bătrâni.

26. Serviciile comunitare de sănătate mintală, integrate în asistența medicală primară, sînt organizate și prestate în colaborare strînsă cu secțiile de psihiatrie din cadrul spitalelor de profil general cît și cu spitalele specializate pentru boli mintale.

27. Prioritățile actuale la nivel european în domeniul sănătății mintale la toate etapele vieții sunt formulate în documentul Organizației Mondiale a Sănătății „Planul European de Acțiune în Sănătate Mintală 2013-2020”, care este în concordanță deplină cu noua politică europeană privind sănătatea și bunăstarea – ”Sănătate 2020”, Planul global de acțiune pentru sănătatea mintală Organizației Mondiale a Sănătății, reflectă dispozițiile și principiile Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2008) și concluziile conținute în Pactul european pentru sănătate mintală și bunăstare (2008).

II. Descrierea situației și identificarea problemei

28. Actele normative care stau la baza organizării și activității serviciilor comunitare de sănătate mintală sunt următoarele: Legea privind sănătatea mentală nr. 1402 - XIII din 16 decembrie 1997 care reglementează acordarea de asistență psihiatrică populației Republicii Moldova; Politica Națională de Sănătate, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 886 din 06 august 2007 (Capitolul XII: Asigurarea condițiilor pentru ameliorarea sănătății mintale), ce contribuie la modificarea vectorului de la polul spitalicesc către cel comunitar; Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1471 din 24 decembrie 2007, unde este fixată acțiunea privind integrarea sănătății mintale în medicina primară; Programul Național privind sănătatea mintală pentru anii 2012–2016, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1025 din 28 decembrie 2012, ce cuprinde un ansamblu de măsuri și acțiuni preconizate să reformeze sistemul către unul accesibil, echitabil și care asigură continuitatea acordării suportului și incluziunea socială; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 55 din 30 ianuarie 2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru al Centrului comunitar de sănătate mintală și a Standardelor minime de calitate”, care asigură politica cadru în vederea dezvoltării rețelei de centre comunitare de sănătate mintală.

29. În Republica Moldova, similar situației la nivel global, se atestă tendințe de majorare a poverii problemelor de sănătate mintală. Conform datelor statistice oficiale, prevalența prin tulburări mintale și de comportament (numărul total al cazurilor înregistrate pe parcursul anului de gestiune, calculat la 100 mii de locuitori atestă de la 4454,0 cazuri în anul 2007 pînă la 4244,0 cazuri la 100 mii locuitori în anul 2015 (anul 2014-4493,0). În raionul Strășeni prevalența prin tulburări mintale și de comportament pentru anul 2016 a fost de 918,9 la 100 000 populație. Sub aspect de gender raportul persoanelor afectate de maladii mintale și de comportament după gen este de 3:2 (bărbați/femei), fiind necesare studii științifice pentru evaluarea situației.

30. În anul 2015 prevalența prin tulburări mintale și de comportament în cifre absolute atestă 150843 persoane înregistrate dintre care, 12753 (8,5%) sunt copii de pînă la vârsta de 18 ani, prezentând o pondere alarmantă a patologiei mintale la copii. În raionul Strășeni prevalența de tulburări mintale și de comportament atestă 787 persoane, dintre care 112 sunt copii.

31. Totodată, numărul persoanelor, în special a copiilor afectați de maladii mintale, este pe departe cel real din cauza adresabilității scăzute la serviciile de sănătate mintală. Lipsa serviciilor specializate și a motivației de a se adresa implică fenomenul stigmatizării și insuficiența cunoștințelor pentru depistarea precoce a patologiei psihice.

32. Statisticile oficiale ale Republicii Moldova au scos în evidență principalele repere ce conturează tendințele fenomenului de suicid și ale tentativelor suicidale. Datele sunt colectate de către trei ministere: Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății și Ministerul Justiției, însă mecanismele de colectare sunt diferite, fapt care cauzează discrepanțe în datele existente. Conform unora dintre aceste date, cazurile de suicid constituie 20,3% din cauzele mortalității în Republica Moldova și 7,8% (în localitățile urbane - 16,7%) din cauzele decesului la copii. În raionul Strășeni decesul în rândul copiilor pentru anul 2016 este de 0,8%, inclusiv pe motiv de suicid 0.

33. Un procent considerabil de copii se află sub supravegherea rudelor din cauza emigrării părinților peste hotare, lipsindu-le modelele parentale protective. Aceste aspecte denotă lipsa unor programe specifice îndreptate spre formarea conduitei tinerilor părinți și profilaxia maladiilor psihice.

34. Nu sunt implementate fișe standardizate de screening a maladiilor psihice pentru depistare precoce a problemelor de sănătate mintală la nivel de asistență medicală primară.

35. Potrivit datelor statisticilor internaționale, 1 din 88 - 110 copii prezintă tulburări din spectrul autist, tulburare care afectează în aceeași măsură toate rasele, etniile și grupurile socioeconomice. În Republica Moldova sub supravegherea medicilor psihiatri se află circa 277 de pacienți cu autism. În raionul Strășeni pentru anul 2016 a fost înregistrat un copil cu autism sau 5,6 la 100000 populație. Numărul redus de pacienți cu autism față de statisticile internaționale, specialiștii îl explică prin faptul că o mare parte din aceștia sunt în evidență medicală cu alte dizabilități (intelectuale, tulburări de limbaj, tulburare de hiperactivitate, ticuri etc.) sau afecțiuni ca epilepsia, sindroame genetice, dereglările metabolice ereditare etc. Deși a fost aprobată fișa standardizată pentru screeningul la autism în asistența medicală primară, acesta nu este implementat integral pe țară, serviciile de reabilitare medico-socială a acestei categorii de pacienți fiind insuficiente.

36. Dizabilitatea primară prin maladii psihice este în discreștere nesemnificativă (de la 27,6 cazuri noi la 100 mii locuitori în anul 2007, pînă la 26,0 cazuri noi la 100 mii locuitori în anul 2015). În raionul Strășeni – 11,9 cazuri-noi în anul 2016.

37. Analiza datelor statistice pe maladii atestă un contingent de 30833 pacienți (38%) cu grad de dizabilitate mintală, dintre care 11360 sunt persoane cu retard mintal. În raionul Strășeni – 604 pacienți (76,7%) dintre care cu retard mintal 268 persoane. Numărul de copii cu dizabilități mintale ajunge la 2744 de cazuri. Pe raionul Strășeni la 80 cazuri. Dizabilitățile intelectuale prezintă o pondere mare din sfera psihopatologiei, însă necesită măsuri specifice de intervenție și educație psihosocială.

38. Reformele în sănătatea mintală au fost și sunt sprijinite pe parcursul anilor de Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC). Astfel, între 2005 și 2011, au fost create ateliere de terapie ocupațională și centre comunitare de sănătate mintală în municipiile Bălți, Ungheni și Chișinău (Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Buiucani și Centrul Național de Sănătate Mintală). Noile servicii au stat la baza reglementărilor ulterioare privind standardele de asistență psihiatrică, mecanismele de finanțare și introducerii unor module noi în programul medical universitar.

39. Au fost instituite și contractate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină 36 Centre Comunitare de Sănătate Mintală (5 CCSM municipale, 30 raionale), care la ora actuală, deservește o populație de 2622000 locuitori. În Strășeni Centrul Comunitar de Sănătate Mintală a fost instituit în anul 2015 și deservește o populație de 92359 locuitori și oferă persoanelor cu probleme de sănătate mintală asistență medicală consultativă, servicii de reabilitare psihosocială, suport și mediere etc.

40. În cadrul Centrului Comunitar de Sănătate Mintală Strășeni se află la evidență 787 persoane. Pe parcursul anului 2015 a fost stabilit un număr de 5178 consultații la 100 mii locuitori. Specialiștii CCSM au recomandat spitalizare unui număr de 140 pacienți în Spitalul Clinic de Psihiatrie.

41. Dezvoltarea rețelei de Centre comunitare de sănătate mintală favorizează procesul de dezinstituționalizare prin reducerea fluxului de pacienți spre spitalele de psihiatrie și creșterea numărului de adresări la serviciile comunitare. Astfel, pe parcursul perioadei 2015-2016 în raionul Strășeni a scăzut numărul de persoane tratate în staționar de la 140 pînă la 98 și au fost oferite consultații pentru 9321 de persoane, ceea ce constituie o rată de 4660 persoane la 100 mii locuitori.

42. Asistența medicală primară din raion are un aport considerabil în depistarea precoce și orientarea către serviciile comunitare specializate. În prezent, abilitățile și cunoștințele medicilor de familie nu permit o abordare complexă a persoanelor afectate de maladii mintale.

43. Pe parcursul ultimilor ani a fost extinsă lista medicamentelor compensate integral din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru pacienții cu probleme de sănătate mintală, cu dreptul de prescriere a acestora de către medicii de familie și medicii psihiatri. Acest fapt, de asemenea, contribuie la menținerea pacientului în comunitate și reducerea cazurilor de spitalizare. În același timp, în majoritatea raioanelor, medicamentele compensate continuă să fie prescrise preponderent de medicii psihiatri, medicii de familie fiind insuficient implicați, inclusiv în prescrierea pentru maladiile și stările ce țin de competența acestora, cum ar fi depresia etc.

44. Centrul Comunitar de Sănătate Mintală din IMSP CS Strășeni este asigurat cu medici psihiatri, asistent social, psiholog, care au beneficiat de instruire pe parcursul anilor 2016-2017 în cadrul proiectului "Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova", susținut de Agenția Elvețiană de Cooperare și Dezvoltare.

45. Deși specialiștii din țară au beneficiat de instruire, nu s-a schimbat pe deplin abordarea în problemele de sănătate mintală. Centrele Comunitare de Sănătate Strășeni dispun de spațiile și condițiile necesare activității, sunt asigurate cu personal medical pregătit adecvat în domeniul sănătății mintale comunitare.

46. La nivel local nu este asigurată o conlucrare între factorii de decizie (autoritățile publice locale și centrale), societatea civilă și beneficiari privind asigurarea unei rețele de servicii incluzive de sănătate mintală.

47. Aspectele financiare dețin un rol important în dezvoltarea ulterioară a serviciilor comunitare de sănătate mintală. Resursele financiare alocate pentru activitatea Centrelor Comunitare de Sănătate Mintală în anul 2016 constituie aproximativ numai 17 mln. lei și 13 mln. lei pentru tratamentul ambulator al persoanelor afectate de maladii mintale cu preparate medicamentoase compensate integral din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

48. Persoanele afectate de maladii mintale se confruntă cu fenomenul stigmatizării și discriminării, atât din partea societății, cât și a familiei. Familiile sînt insuficient implicate în procesul terapeutic, mai cu seamă în cazurile de acutizare a bolii, nu dispun de cunoștințe elementare privind specificul maladiei, modalitatea de comunicare reciprocă și de susținere a deciziilor luate de membrii familiilor celor afectați. Familiile se confruntă cu stigmatul social, izolarea socială și fenomenul de suprasolicitare psihică, calitatea vieții acestora fiind joasă. Lipsește suportul autorităților la nivel de asigurare a serviciilor sociale indispensabile.

49. Persoanele afectate de tulburări psihice se confruntă cu dificultăți financiare și sunt vulnerabile din punct de vedere social, în special în ceea ce privește accesul la servicii. Nu sunt elaborate mecanisme de finanțare a serviciilor de sănătate mintală integrat pentru domeniul medical cît și cel social. Acest lucru ar asigura acoperirea totală a cheltuielilor de către sistemul de sănătate și autoritățile publice locale pentru a obține accesul la servicii medico-sociale integrate, păstrînd, totodată, continuitatea, complexitatea și integritatea acestora.

III. Scopul și obiectivele specifice ale Programului

50. Scopul Programului teritorial privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 este promovarea bunăstării mintale a populației, prevenirea tulburărilor mintale, oferirea oportunităților egale de acces la servicii de calitate și protecția drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală și familiilor acestora.

51. Pentru realizarea scopului menționat, prezentul Program are următoarele obiective specifice:

1) implementarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală;

2) organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală;

3) consolidarea capacităților specialiștilor din domeniul sănătății și asistenței sociale, antrenați în serviciile de sănătate mintală;

4) colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accente pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile;

5) sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

IV. Acțiunile ce urmează a fi întreprinse

52. În vederea realizării obiectivului privind *implementarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingeră a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală* se vor opera următoarele acțiuni:

1) crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală.

53. În vederea realizării obiectivului privind *Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală*, e necesar să se întreprindă acțiuni prioritare în următoarele direcții de activitate:

1) integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară;

2) fortificarea capacității Centrului Comunitar de Sănătate Mintală din raion în profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

54. În vederea realizării obiectivului privind *colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accente pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile*, se vor întreprinde următoarele acțiuni:

1) elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală;

2) elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului, incluzând activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare;

3) colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

55. În vederea realizării obiectivului privind *sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru o incluziune socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală*, se vor întreprinde următoarele acțiuni:

1) promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere;

2) construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală;

V. Finanțarea Programului

56. Finanțarea acțiunilor prevăzute în Programul raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021 se va efectua din contul și în limitele mijloacelor bugetului raional, precum și din alte surse, conform legislației.

VI. Rezultatele scontate

57. Realizarea integrală a prezentului Program va contribui pînă în anul 2021 la atingerea următoarelor rezultate:

1) reducerea cu 50% a numărului de spitalizări pe paturile psihiatrice prin acordarea serviciilor de sănătate mintală de calitate la nivel de comunitate, conform necesităților, la toate etapele vieții;

2) organizarea rețelei funcționale de servicii de sănătate mintală pentru satisfacerea necesităților persoanelor afectate de maladii mintale din raionul Strășeni, conform necesităților evaluate;

3) asigurarea cu servicii de sănătate mintală a tuturor grupurilor de populație, în special grupurile vulnerabile;

4) asigurarea serviciilor de sănătate mintală cu personal medical calificat în abordarea patologiei mintale la toate etapele de intervenție;

5) dezvoltarea parteneriatelor intersectoriale pentru oferirea serviciilor calitative și continue populației la fiecare etapă a vieții, în corespundere cu necesitățile pacienților și în apropierea locului de trai.

6) promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate.

7) construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

VII. Indicatori de progres și performanță

58. Evaluarea gradului de atingere a rezultatelor se va efectua utilizând următorii indicatori:

- 1) Incidența prin maladii psihice la 100 000 locuitori;
- 2) Prevalența prin maladii psihice la 100 000 locuitori;
- 3) Prevalența prin schizofrenie la 100 000 locuitori;
- 4) Prevalența prin autism infantil la 100 000 locuitori;
- 5) Incidența prin retard mintal la 100 000 locuitori;
- 6) Prevalența prin retard mintal la 100 000 locuitori;
- 7) Incidența prin tulburări de dezvoltare psihologică la 100 000 locuitori;
- 8) Prevalența prin tulburări de dezvoltare psihologică la 100 000 locuitori;
- 9) Asigurarea populației cu medici psihiatri la 10 000 locuitori;
- 10) Asigurarea populației cu psihologi la 10 000 locuitori;
- 11) Asigurarea populației cu asistente medicale din CCSM CS Strășeni la 10 000 locuitori;
- 12) Numărul activităților realizate în conformitate cu Strategia de comunicare și planul de acțiuni privind reducerea stigmatizării și discriminării din motive de tulburări mintale și promovarea serviciilor comunitare de sănătate mintală – cifre absolute.

VIII. Procedurile de raportare, evaluare și monitorizare a Programului

59. În procesul de implementare a prezentului Program va fi efectuată monitorizarea permanentă a realizării acțiunilor și rezultatelor obținute, pentru a opera, în caz de necesitate, modificări în politicile promovate și în acțiunile întreprinse.

60. Scopul monitorizării constă în corelarea obiectivelor și a acțiunilor din Planul de acțiuni cu privire la implementarea Programului raional privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021 cu rezultatele scontate ale Programului, pentru ca, ulterior, să fie efectuată o evaluare a modului de realizare a Programului și a impactului acestuia asupra sănătății populației.

61. Procedurile de monitorizare prevăd evaluarea statistică continuă, efectuată de instituțiile responsabile de realizarea acțiunilor incluse în Program.

62. În cadrul procesului de monitorizare sînt elaborate rapoarte de progres, care includ informații despre implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni. Aceste rapoarte sînt elaborate anual de CCSM în colaborare cu alte autorități interesate și conțin informația privind situația implementării Planului de acțiuni.

63. La finele anului 2021 se va elabora un raport final privind eficacitatea acțiunilor prevăzute și realizarea obiectivelor Programului privind sănătatea mintală pe anii 2017 – 2021 în raionul Strășeni.

Anexa nr. 2
la Decizia Consiliului raional Strășeni
nr. 4/ 22 din 24 noiembrie 2017

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Programului raional privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Denumirea subacțiunii	Termen de realizare	Autoritatea responsabilă	Parteneri	Indicatori de monitorizare
1	2	3	4	5	6	7
Obiectivul nr.1. Implementarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală						
1.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală	1.1.1. Dezvoltarea și implementarea unui mecanism de implicare a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală în procesele decizionale	2017-2019	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni	APL ONG	Mecanism elaborat
		1.1.2. Abilitarea cu putere a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală pentru stimularea creării unor organizații/asociații de beneficiari	2017-2021	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni	APL ONG	Activități promovate, organizații create
		1.1.3. Elaborarea și aplicarea mecanismului de monitorizare a încălcărilor în cadrul acordării serviciilor de sănătate mintală	2017-2021	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni	APL ONG	Mecanism aplicat
		1.1.4. Abordarea fenomenului discriminării și inechității privind accesul și acordarea serviciilor de sănătate mintală	2017-2021	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni	APL ONG	Rapoarte de monitorizare
Obiectivul 2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală						
1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	2.1.1. Implementarea standardelor minime de calitate și indicatorilor de performanță a serviciilor de sănătate mintală prestate în asistența medicală primară	2017-2018	CCSM IMSP Centre de sănătate		Standarde și indicatori implementați
		2.1.2. Asigurarea implementării unui sistem eficient de referire bazat pe dovezi în traseul de îngrijire a persoanei cu probleme de sănătate mintală	2017-2018	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni		Sistem de referire implementat
2.	Fortificarea capacității Centrului comunitar de sănătate mintală din teritoriu în promovarea, profilaxia, tratamentul și	2.2.1. Dezvoltarea Centrului comunitar de sănătate mintală din teritoriu, în conformitate cu cerințele actelor normative în vigoare	2017-2018	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni	CNAM APL	Centrul Comunitar de Sănătate Mintală dispune de spațiile

	reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală					necesare pentru activitate, este dotat și dispune de cadre medicale și alți specialiști din domeniul reabilitării psihosociale
	2.2.2. Asigurarea serviciilor de calitate a Centrului comunitar de sănătate mintală și implementarea setului de indicatori cantitativi și calitativi relevanți pentru monitorizarea sănătății mintale	2017-2018	CCSM IMSP Centrul de sănătate Strășeni			Indicatori implementați
	2.2.3. Asigurarea accesului la medicamente psihotrope compensate în condiții de ambulatoriu pentru persoanele afectate de maladii mintale cu evoluție cronică	2017-2021	CCSM IMSP Centre de sănătate	CNAM		Preparate compensate disponibile
3.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vârstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrâni	2.3.1. Crearea serviciilor specializate raionale pentru copii cu probleme de sănătate mintală: centre de intervenție timpurie și centre specializate de tratament pentru copii cu tulburări de spectru autist	2017-2021	CCSM	Organizații neguvernamentale	Servicii în funcțiune
		2.3.2. Dezvoltarea conceptelor de servicii specializate pentru persoane de vârstă a treia cu probleme de sănătate mintală și/sau integrarea acestora în serviciile existente de sănătate mintală	2017-2021	CCSM	Organizații neguvernamentale	Servicii în funcțiune

Obiectivul 3. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile

1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	3.1.1. Implementarea metodologiilor de referire intersectorială a persoanelor afectate de maladii mintale la serviciile sociale	2018	CCSM	ONG	Metodologie implementată
		3.1.2. Organizarea unor instruirii în domeniu cu asistenții sociali și alți specialiști în psihiatria comunitară	2017-2019	CCSM	ONG	Nr. persoanelor instruite
2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	3.2.1. Ameliorarea procesului de colectare de date cu privire la tentativele suicidale și suicid	2017-2018	CCSM	ONG	Criterii de colectare a datelor aprobate
		3.2.2. Elaborarea și implementarea unui algoritm de acțiuni pentru cazurile persoanelor aflate în situații de risc suicidal	2018-2019	CCSM	ONG	Algoritm de acțiuni aprobat

Obiectivul 4. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală

1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	4.1.1. Organizarea seminarelor de promovare a sănătății mintale în școli cu includerea identificării problemelor afective și combaterea agresivității	2018-2021	CCSM	ONG	Programe aprobate
2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	4.2.1. Informarea beneficiarilor privind egalitatea în drepturi (inclusiv dreptul la îngrijire, dreptul de a fi angajat în câmpul muncii, dreptul la familie, dreptul de a-și exercita capacitatea legală etc.)	2017-2021	CCSM	ONG	Persoane informate
		4.2.2. Informarea beneficiarilor privind opțiunea de a primi îngrijirile necesare în comunitate	2017-2021	CCSM IMSP Centre de sănătate	ONG	Activități realizate
		4.2.3. Implicarea beneficiarilor în activități comunitare de comunicare și sensibilizare	2017-2021	CCSM	ONG	Activități realizate